

**სოფლის მეურნეობის სექტორში
გონივრული ინვესტირების პრინციპები**

ქეთი გუჯარაიძე
მწვანე ალტერნატივა

11 ივლისი, 2015

საკითხის აქტუალობა

- სოფლის მეურნეობის სექტორში კერძო, მათ შორის, უცხოური ინვესტიციები, სახელმწიფო რესურსების შევსების მნიშვნელოვან პოტენციალს ქმნის
- კერძო ინვესტირებას, არაერთ შემთხვევაში, მოჰყვება კაპიტალზე, ტექნოლოგიებსა და ცოდნაზე ხელმისაწვდომობის გაზრდა, ასევე, დასაქმებულთა და პროდუქტიულობის ზრდა
- სხვა სახის სარგებელი - „ნარდობის სქემები“, ერთობლივი საწარმოები

მაგრამ, თუ მმართველობა სუსტია =>

რისკები

- მკვიდრი მოსახლეობის განსახლება
- უფლებების შესუსტება ან უარყოფა
- კორუფციის ზრდა
- სასურსათო უსაფრთხოების შესუსტება
- საპროექტო და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე გარემოსთვის ზიანის მიყენება
- მოწყვლადი ჯგუფების მიერ საარსებო გარემოზე ან მიწაზე ხელმისაწვდომობის კარგვა
- საკვების დაკარგვა
- სოციალური პოლარიზაცია და პოლიტიკური არასტაბილურობა

სტანდარტები / წესები რისკების თავიდან ასაცილებლად და შესარბილებად

1. FAO + IFAD + UNCTAD + WB - „სოფლის მეურნეობაში გონივრული ინვესტირების პრინციპები“ – 2010 წ. - მოიწონეს G20-ს ქვეყნებმა
2. FAO-ს მსოფლიო სასურსათო უსაფრთხოების კომიტეტი (CFS) - „სოფლის მეურნეობასა და სურსათის სისტემებში გონივრული ინვესტირების პრინციპები“ - მიღებულ იქნა 2014 წლის 15 ოქტომბერს
3. FAO + OECD - „სოფლის მეურნეობის სექტორში მიწოდების ჯაჭვის გონივრული მართვის სახელმძღვანელო“ - მზადების პროცესშია

1. „სოფლის მეურნეობაში გონივრული ინვესტირების პრინციპები“ (2010)

პრინციპი 1: მიწასა და მიწასთან დაკავშირებულ ბუნებრივ რესურსებზე არსებული უფლებები აღიარებული და დაცული უნდა იყოს

- კანონით აღიარებული თუ ჩვეულებითი, პირველადი თუ მეორადი, ფორმალური თუ არაფორმალური, ჯგუფური თუ ინდივიდუალური - ნებისმიერი სახის მიწაზე საკუთრების თუ მიწის გამოყენების უფლება აუცილებლად უნდა იყოს დაცული.
 - უფლებების მფლობელების იდენტიფიცირება
 - რეგისტრაცია, აღრიცხვა
 - მოლაპარაკება
 - კომპენსირება
 - დავების განხილვის მექანიზმი
- უნდა გავიცნობიეროთ, რომ დღეს, ფაქტიურად, აღარ არსებობს „ცარიელი“, „უსარგებლო“, „აუთვისებელი“ და „მოუთხოვნელი“ მიწა

პრინციპი 2: ინვესტიციები საფრთხეს არ უნდა უქმნიდნენ სასურსათო უსაფრთხოებას; პირიქით, ინვესტიციები უნდა აძლიერებდნენ მას

1. „ადგილობრივებს“ გარანტირებულად ჰქონდეთ უწყვეტი ხელმისაწვდომობა საკვებზე
2. საარსებო წყაროს დაცვისა და შემოსავლების მისაღებად, მათ უნდა მიეცეს ინვესტორთან ნარდობის ხელშეკრულების დადების და მეურნეობის გარეთ დასაქმების შესაძლებლობა
3. მხედველობაში იქნეს მიღებული ადგილობრივთა რაციონი, თუკი საინვესტიციო პროექტის გამო, შეიძლება შეიცვალოს საპროექტო მინაზემ მოყვანილი პროდუქტის სახეები
4. მიწოდების არასტაბილურობის შემთხვევისთვის, არსებობდეს მისი დაძლევის სტრატეგია

პრინციპი 3: ინვესტიციებთან დაკავშირებული პროცესები უნდა იყოს გამჭვირვალე, შესაძლებელი უნდა იყოს მათი მონიტორინგი და ყველა დაინტერესებული მხარისადმი ანგარიშვალდებულება

1. ინფორმაციის გასაჯაროება - მიწის პოტენციალზე, პერსპექტიული ინვესტიციების ძირითადი ასპექტებზე...
2. იმ ინსტიტუტების შესაძლებლობების განვითარება, რომლებიც უზრუნველყოფენ საინვესტიციო პროექტების შერჩევას და მიწების გადაცემას
3. დამოუკიდებელი მონიტორინგის სისტემის არსებობა

პრინციპი 4: უზრუნველყოფილ უნდა იქნეს ყველა მატერიალურად დაზარალებულთან კონსულტაცია და კონსულტაციების შედეგად მიღწეული შეთანხმებების დაფიქსირება და აღსრულება

1. უნდა დადგინდეს ძირითადი ცნებები და პროცედურული მოთხოვნები (მაგ., ვინ შეიძლება იქნეს განხილული ადგილობრივ დაინტერესებულ მხარედ, ანდა რამდენი ადგილობრივი მოსახლე უნდა დაესწროს შეხვედრას, რომ გადამწყვეტილება მიღებულად ჩაითვალოს)
2. კონსულტაციებზე მიღწეული შეთანხმებები უნდა იქნეს დოკუმენტირებული და ხელმოწერილი ყველა მხარის მიერ
3. უნდა განისაზღვროს შეთანხმებების აღსრულებისა და ვალდებულებების შეუსრულებლობისათვის სანქციების დანების მექანიზმები

პრინციპი 5: ინვესტორებმა უნდა დაიცვან კანონის უზენაესობის პრინციპი და გამოიყენონ საუკეთესო პრაქტიკა; პროექტი უნდა იყოს ეკონომიკურად გამართლებული და გრძელვადიანი საერთო სარგებლის მომტანი

1. ინვესტორებმა უნდა შეასრულონ მასპინძელი ქვეყნის მოქმედი კანონები, რეგულაციები და პოლიტიკა;
2. მისდინონ გამჭვირვალობის, ანგარიშვალდებულებისა და კორპორატიული პასუხისმგებლობის სფეროში მსოფლიოში არსებულ საუკეთესო პრაქტიკას
3. შეეცადონ, გაზარდონ არამართო აქციონერთა მოგება, არამედ მნიშვნელოვანი და ხელშესახები სარგებელი მოუტანონ საპროექტო ტერიტორიაზე მცხოვრებ მოსახლეობას, პროექტის ზეგავლენის ქვეშ მყოფ თემებსა და მასპინძელ ქვეყნებს.

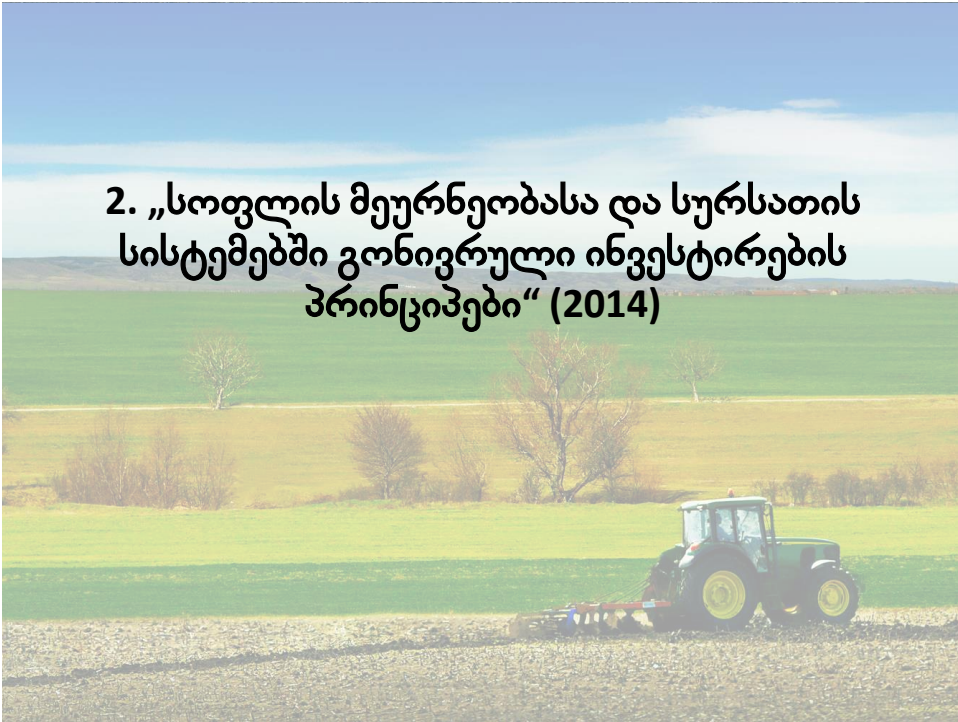
პრინციპი 6: საინვესტიციო პროექტების შედეგად უნდა დადგეს სასურველი სოციალური შედეგები და არ გაიზრდოს მონყველადობა

1. პროექტის მომზადებისას უნდა გამოვლინდეს ყველა შესაბამისი სოციალური საკითხი და რისკი, შემუშავდეს მათზე ადეკვატურად რეაგირების სტრატეგიები
2. უნდა დადგინდეს და შესწავლილ იქნეს მონყველადი ჯგუფებისა და ქალთა ინტერესები
3. საინვესტიციო პროექტი უნდა მოიცავდეს ისეთ ელემენტებს, როგორცაა: ადგილობრივთა დასაქმების შესაძლებლობების შექმნა, ტექნოლოგიების გადაცემა, ასევე, საზოგადოებრივი სიკეთეებისა და მომსახურების უზრუნველყოფა, პირდაპირი ან არაპირდაპირი (მაგალითად, გადასახადების) გზებით.

პრინციპი 7: მინიმუმამდე უნდა იქნეს დაყვანილი გარემოზე უარყოფითი ზეგავლენის რისკები და გატარდეს უარყოფითი შედეგების შემარბილებელი ღონისძიებები

1. პროექტის დამტკიცებამდე, უნდა ჩატარდეს გზმ
2. უპირატესობა უნდა მიენიჭოს უკვე გამოყენებული რესურსების აღდგენას ან პროდუქტიულობის ზრდას
3. უნდა შეირჩეს წარმოების ისეთი სისტემა, რომელიც გაზრდის რესურსების გამოყენების ეფექტიანობას და შეინარჩუნებს მომავალში ამ რესურსებზე ხელმისაწვდომობის შესაძლებლობას
4. სასოფლო-სამეურნეო და გადამამუშავებელ საწარმოებში გამოყენებულ იქნეს კარგი გარემოსდაცვითი პრაქტიკა
5. უარყოფით ზეგავლენას უნდა გაეწიოს რეგულარული მონიტორინგი და თუ უარყოფითი შედეგები მაინც დადგება, ზიანი სათანადოდ უნდა იქნეს კომპენსირებული

2. „სოფლის მეურნეობასა და სურსათის სისტემებში გონივრული ინვესტირების პრინციპები“ (2014)

ზოგადი მიმოხილვა

- მიზანი - ხელი შეუწყოს სოფლის მეურნეობასა და სურსათის სისტემებში ისეთ გონივრულ ინვესტიციებს, რომლებიც წვლილს შეიტანენ სასურსათო და კვების უსაფრთხოებაში და ამგვარად, ხელს შეუწყობენ ადეკვატურ საკვებზე ადამიანის უფლების პროგრესულ რეალიზებას.
- ეხება ყველა სახის ინვესტიციას სოფლის მეურნეობასა და სურსათის სისტემებში - სახელმწიფოს, კერძოს, მსხვილს, მცირეს, პროდუქტების პირველად წარმოებას და გადამუშავებას
- 10 ძირითადი პრინციპი; თითოეული მოიცავს ე.წ. ქვე-პრინციპებს.

პრინციპი 1. ხელი უნდა შეეწყოს სასურსათო უსაფრთხოებისა და ხარისხიანი საკვების უზრუნველყოფას

- მოითხოვს განვითარების საკითხისადმი **კომპლექსურ, ინტეგრირებულ მიდგომას**
- სასურსათო უსაფრთხოებისა და ხარისხიანი საკვების უზრუნველყოფის საკითხი **ეხება ჩვენი ცხოვრების ყველა ასპექტს**: მათ შორის, ენერგეტიკას, ტრანსპორტს, ინფრასტრუქტურას, ტექნოლოგიებს, თუ კლიმატის ცვლილებას, ჯანდაცვას, წყალსა და სანიტარიაზე ხელმისაწვდომობას და სხვ.

პრინციპი 2. ხელი უნდა შეეწყოს მდგრად და ინკლუზიურ ეკონომიკურ განვითარებას და საღარიბის აღმოფხვრას

- **სოფლის მეურნეობის სექტორში ზრდა ოთხჯერ უფრო ეფექტურია სიღარიბის შემცირების საქმეში**, ვიდრე ნებისმიერ სხვა სექტორში
- ინკლუზიური ეკონომიკური განვითარება საჭიროებს სახელმწიფო და კერძო ინვესტიციებს, ფუნქციონირებად ბაზრებს, და ასევე, **მონყვლადი ჯგუფების სოციალური დაცვის მექანიზმების** არსებობას
- სამუშაო ადგილების შექმნა საკმარისი არ არის. **სამუშაო უნდა იყოს ღირსეული და უზრუნველყოს საარსებო მინიმუმი**, იმისათვის, რომ წვლილი შეიტანოს სიღარიბის აღმოფხვრაში

პრინციპი 3. ხელი უნდა შეეწყოს გენდერულ თანასწორობას და ქალთა უფლებებისა და შესაძლებლობებს გაძლიერებას

- სოფლის მეურნეობაში დასაქმებულთა 43 %-ს ქალები შეადგენენ; ამავე დროს მსოფლიოს ღარიბ მოსახლეობაში ქალთა წილი 70 %-ს შეადგენს
- ქალებს დღემდე არ აქვთ კაცების თანაბარი ხელმისაწვდომობა ისეთ წარმოების თექტორებსა (რესურსებსა) და მომსახურებაზე, როგორცაა: მინა, სესხი, განათლება, ტრენინგი, ინოვაცია და ახალი ტექნოლოგიები
- თუ ქალებს ექნებათ ისეთივე ხელმისაწვდომობა რესურსებზე, როგორც კაცებს, მოსავლიანობა მათ ფერმებში 20-30%-ით გაიზრდება

პრინციპი 4. ახალგაზრდობის ჩართულობის და მათი უფლებებისა და შესაძლებლობების ზრდა

- მსოფლიოს ახალგაზრდობის დაახლოებით 90 პროცენტი განვითარებად ქვეყნებში ცხოვრობს; ახალგაზრდების უმრავლესობას არ აქვს მოტივაცია, კარიერა აიწყოს სოფლის მეურნეობაში.
- თუ ახალგაზრდები არ ჩაანაცვლებენ სიბერეში შესულ მეურნეებს, სასურსათო უსაფრთხოებისა და ხარისხიანი საკვების უზრუნველყოფა სერიოზული საფრთხის წინაშე აღმოჩნდება სულ რაღაც 10-15 წელიწადში
- უნდა გაიზრდოს ახალგაზრდების შესაძლებლობები, განსაკუთრებით, ინოვაციებსა და ახალ ტექნოლოგიებზე ხელმისაწვდომობის სფეროში (ტრადიციულ ცოდნასთან კომბინაციით)

პრინციპი 5. მიწის, ტყისა და თევზის რესურსებზე საკუთრებისა და ამ რესურსებით სარგებლობის უფლებების, ასევე, წყლის რესურსებზე ხელმისაწვდომობის უფლების პატივისცემა

- მიწისა და სხვა ბუნებრივ რესურსებზე საკუთრებისა და სარგებლობის უფლება განხილული უნდა იყოს ადამიანის უფლებების კონტექსტში
- მოსაზრება, რომ „ინვესტიცია“ ნიშნავს მიწების შესყიდვას და ბუნებრივ რესურსებზე უფლებების მოპოვებას, დაუნიყვებას უნდა მიეცეს. სანაცვლოდ, ყურადღება უნდა გამახვილდეს სასოფლო-სამეურნეო დარგში, ცოდნასა და ტექნოლოგიებში ინვესტირებაზე
- სოფლის მეურნეობისა და სურსათის სისტემების ტრანსფორმაცია ნიშნავს ნაკლები მიწის, ნაკლები რესურსების გამოყენებას

პრინციპი 6. ბუნებრივი რესურსების შენარჩუნება და მდგრადი მართვა, გარე ფაქტორების მიმართ მდგრადობის გაძლიერება და კატასტროფებთან დაკავშირებული რისკების შემცირება

- 2050 წლისთვის, 9 მილიარდის ოდენობის მსოფლიო მოსახლეობის საკვებზე მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად, საჭირო იქნება დღევანდელზე 60 %-ით პროცენტით მეტი საკვების წარმოება. ასეთი მიზნის მიღწევა შეუძლებელია „ჩვეული ბიზნესის“ გაგრძელებით
- უნდა შემცირდეს სოფლის მეურნეობისა და სასურსათო სისტემების წვლილი სათბურის აირების მსოფლიო ემისიებში, გლობალური ტყის საფარის შემცირებაში, წყლის მოხმარებაში, ნიადაგების დეგრადაციაში

პრინციპი 7. კულტურული მემკვიდრეობის და ტრადიული ცოდნის პატივისცემა, მრავალფეროვნებისა და ინოვაციის მხარდაჭერა

- მკვიდრი მოსახლეობა (მსოფლიო მოსახლეობის 4%-ი) ინარჩუნებს ბიომრავალფეროვნებას მსოფლიოს დაცული ტერიტორიების 85%-ში ან მათ მიმდებარედ
- კლიმატის ცვლილებისა და ბიომრავალფეროვნების კარგვის მასშტაბის ზრდის გამო, კაცობრიობამ არამართლ უნდა დაიცვას, არამედ უნდა გამოიყენოს კიდევ ტრადიციული ცოდნა და პრაქტიკა
- აუცილებელია თანამედროვე კვლევებისა და ტექნოლოგიური განვითარების კომბინირება თერმერთა ცოდნასა და პრაქტიკასთან
- აუცილებელია ადგილობრივი გენეტიკური რესურსების შენარჩუნება და გაუმჯობესება

პრინციპი 8. უსაფრთხო და ჯანსაღი სოფლის მეურნეობისა და სასურსათო სისტემების ჩამოყალიბების სტიმულირება

- ადამიანთა ფიზიკური ჯანმრთელობა დაკავშირებულია იმ ცხოველებისა და მცენარეების ჯანმრთელობაზე, რომელსაც ადამიანი საკვებად იყენებს; ასევე, საცხოვრებელი და სამუშაო გარემოს მდგომარეობაზე
- სასურსათო სისტემების საშუალებით ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების პროაქტიულად გადაჭრა, ნიშნავს ჯანმრთელობის საკითხისადმი კომპლექსურ მიდგომას.
- მომხმარებლები ინტერესი საკვების უსაფრთხოებისა და კვებითი ღირებულების მიმართ სულ უფრო იზრდება

პრინციპი 9. ინკლუზიური და გამჭვირვალე მმართველობის სტრუქტურების, პროცესებისა და საჩივრების წარდგენისა და განხილვის მექანიზმების ჩამოყალიბება

- გადანწყვეტილებების მიღების პროცესში ყველა დაინტერესებული მხარის მონაწილეობა, ამცირებს წინააღმდეგობისა და კონფლიქტების რისკებს. საინვესტიციო პროექტების მხარდაჭერა კი, შემდგომი ინვესტიციების მოზიდვის უფრო მეტ შესაძლებლობებს ნიშნავს.
- სრულფასოვანი მონაწილეობა შეუძლებელია ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გარეშე
- აუცილებელია „ინტერვენციასა“ და „შედეგებს“ შორის უკუკავშირის, ანუ საჩივრების წარდგენისა და განხილვის მექანიზმების, არსებობა

პრინციპი 10. ზეგავლენის შეფასება და შედეგების მინიმუმაცია, ანგარიშვალდებულების გაზრდა

- პრაქტიკა აჩვენებს, რომ საინვესტიციო პროექტების განხორციელებისას ძლიერი უარყოფითი შედეგები დგება მაშინ, როდესაც პროექტები არაადეკვატურადაა შეფასებული ან/და შეფასებისას არ იყო ჩართული ყველა დაინტერესებული მხარე
- ანგარიშვალდებულების ორი მთავარი ელემენტია: გაზომვა და გამჭვირვალობა. რაც არ იზომება, იმის მონიტორინგი, შეუძლებელია

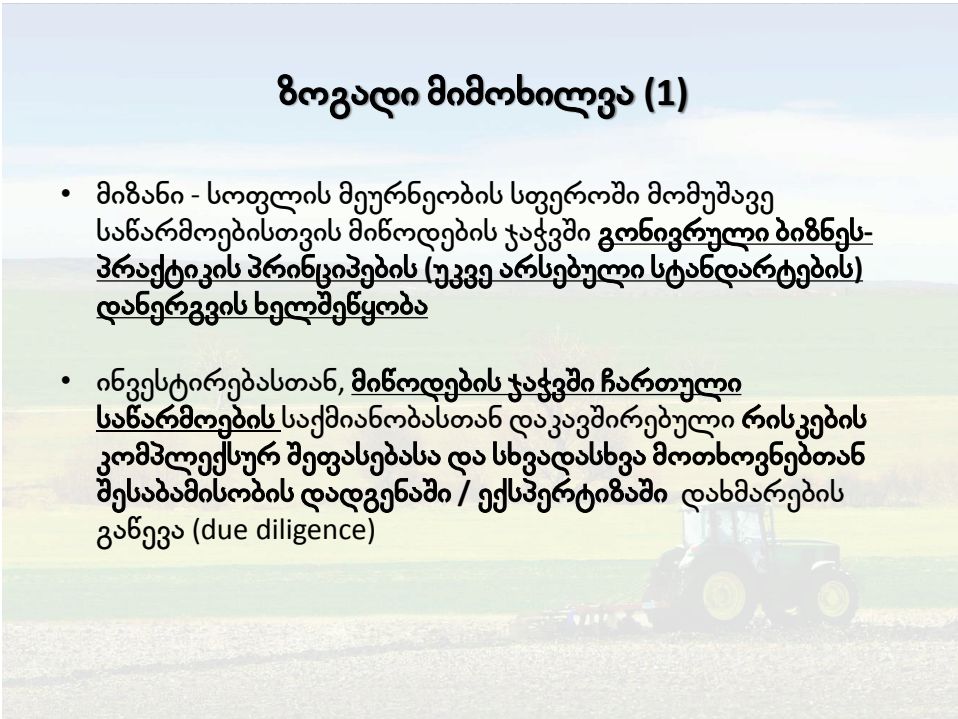
3. „სოფლის მეურნეობის სექტორში მიწოდების ჯაჭვის გონივრული მართვის სახელმძღვანელო“

(მიმდინარეობს შემუშავება)

ზოგადი მიმოხილვა (1)

- მიზანი - სოფლის მეურნეობის სფეროში მომუშავე სანარმოებისთვის მიწოდების ჯაჭვში გონივრული ბიზნეს-პრაქტიკის პრინციპების (უკვე არსებული სტანდარტების) დანერგვის ხელშეწყობა
- ინვესტირებასთან, მიწოდების ჯაჭვში ჩართული სანარმოების საქმიანობასთან დაკავშირებული რისკების კომპლექსურ შეფასებასა და სხვადასხვა მოთხოვნებთან შესაბამისობის დადგენაში / ექსპერტიზაში დახმარების გაწევა (due diligence)

ზოგადი მიმოხილვა (2)

- განკუთვნილია სოფლის მეურნეობის სექტორში მიწოდების ჯაჭვში ჩართული **ნებისმიერი სახის ორგანიზაციისთვის** :
 - **კერძო თუ სახელმწიფო** (მიუხედავად საქმიანობის მასშტაბისა - მცირე თუ მრავალეროვნული) **საწარმოებისთვის**
 - ინსტიტუციური ინვესტორებისთვის: **კერძო ფინანსური ინსტიტუტებისთვის** (კომერციული ბანკები, საინვესტიციო ფონდები, თანაინვესტირების ფონდები, საპენსიო ფონდები) და **სახელმწიფო ფონდებისთვის** (სუვერენული ფონდები, საპენსიო ფონდები და განვითარების ბანკები)
- სისტემაში მოიაზრება ისეთი ურთიერთდაკავშირებული მხარეები, როგორცაა:
 - მომმარაგებლები
 - მწარმოებლები
 - გადამამუშავებლები
 - მსხვილი სავაჭრო კომპანიები და საცალო მოვაჭრეები
 - ასევე ყველა ეტაპზე ჩართული ტექნიკური, ბიზნესის და ფინანსური მომსახურების კომპანიები

ზოგადი მიმოხილვა (3)

- **სასოფლო-სამეურნეო მიწოდების ჯაჭვი** - სისტემა, რომელიც მოიცავს სამომხმარებლო ბაზრებისთვის სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების **წარმოებაში ჩართული ნებისმიერი სახის საქმიანობას, ორგანიზაციას, ტექნოლოგიას, ინფორმაციას, რესურსებსა და სერვისებს**.
- სისტემა მოიცავს როგორც სასოფლო-სამეურნეო წარმოების რესურსებით მომარაგების , პროდუქციის წარმოების და შემდგომ ეტაპებს - გადამამუშავებას, ტრანსპორტირებას, მარკეტინგსა და დისტრიბუციას.

ზოგადი მიმოხილვა (4)

- „შესაბამისობის შეფასება“ (due diligence) - პროცესი, რომლის დახმარებით საწარმოებს შეუძლიათ **დაადგინონ, შეათვასონ, შეარბილონ და თავიდან აიცილონ თავისი საქმიანობით გამოწვეული პოტენციური და ფაქტური უარყოფითი შედეგები**, ასევე, მოახდინონ მათ მიერ გატარებულ ღონისძიებებზე ანგარიშგება.
- ეს პროცესი უნდა იყოს ბიზნეს-გადანწყვეტილებების მიღების და რისკის მართვის სისტემების განუყოფელი ნაწილი
- მიწოდების ჯაჭვში რისკების დადგენისა და შეფასების ერთ-ერთი ეტაპი - „**კრიტიკული წერტილების**“ (red flag) გამოვლენა

ადგილთან დაკავშირებული „კრიტიკული წერტილები“

დავეგმილი საქმიანობის ადგილი, ან სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოშობის ადგილი მდებარეობს ტერიტორიაზე/სახელმწიფოში:

- რომელიც მოქცეულია **კონფლიქტის** ზეგავლენის ქვეშ, ან **მაღალი რისკის** მქონე ტერიტორიად განიხილება;
- რომელიც **სუსტი მმართველობის** მქონედ განიხილება;
- სადაც სახელმწიფო ან ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოები **არ ცნობენ (არღვევენ)** გონივრული ბიზნეს-პრაქტიკის სტანდარტებს, **ან ხელს არ უწყობენ** კომპანიას ამ სტანდარტების შესრულებაში; მაგალითად: კომპანიას საინვესტიციო პროექტისთვის, ადგილობრივებთან კონსულტაციის გარეშე, სთავაზობენ ისეთ სასოფლო-სამეურნეო მიწას, რომელზეც ადგილობრივ თემებს აქვთ საკუთრებისა და სარგებლობის უფლებები; ან სთავაზობენ მიწას, რომელიც დაცული ტერიტორიის ფარგლებში მდებარეობს

ადგილთან დაკავშირებული „კრიტიკული წერტილები“

- სადაც ცნობილია ადამიანის უფლებების, მათ შორის, შრომითი უფლებების, დარღვევის შემთხვევები;
- სადაც მინასა და სხვა ბუნებრივ რესურსებზე საკუთრებისა და სარგებლობის უფლებები არ არის ნათლად განსაზღვრული, ან სადავოა;
- სადაც ადგილობრივ თემებს სასურსათო უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული პრობლემები აქვთ, ან წყლის დეფიციტს განიცდიან;
- სადაც ბუნებრივი გარემო დეგრადაციას განიცდის.

ბიზნეს-პარტნიორთან დაკავშირებული „კრიტიკული წერტილები“

- ცნობილია, რომ ბიზნეს-პარტნიორი არღვევს გონივრული ბიზნეს-პრაქტიკის სტანდარტებს
- ბიზნეს-პარტნიორი საქმიანობს ზემოთ ჩამოთვლილთაგან ერთ-ერთ ადგილზე
- ცნობილია, რომ ბიზნეს-პარტნიორი, ბოლო 12 თვის მანძილზე, ახორციელებდა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის მიწოდებას ჩამოთვლილთაგან ერთ-ერთი ადგილიდან
- ბიზნეს-პარტნიორს აქვს წილი ან სხვაგვარი ინტერესი საწარმო(ებ)ში, რომლებიც საქმიანობენ ჩამოთვლილთაგან ერთ-ერთ ადგილზე ან ახორციელებს სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის მიწოდებას ჩამოთვლილთაგან ერთ-ერთი ადგილიდან

პროდუქტთან დაკავშირებული „კრიტიკული წერტილები“

- ცნობილია, რომ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტის წარმოება უარყოფით ზეგავლენას ახდენს ბუნებრივ გარემოზე, სოციალურ გარემოზე ან ადამიანის უფლებებზე

„კრიტიკული წერტილების“ გამოვლენის შემდეგ, შესაძლოა საჭირო გახდეს ადგილზე სიტუაციის შემოწმება და დამატებითი კვლევების ჩატარება.

ნებისმიერ შემთხვევაში, „კრიტიკული წერტილების“ არსებობა აუცილებელს ხდის უფრო მკაცრ მენეჯერულ ზედამხედველობას.

